

M. Gogacz

IV Międzynarodowy Kongres Filozofii Średniowiecznej

Studia Philosophiae Christianae 4/2, 280-283

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IV Międzynarodowy Kongres Filozofii Średniowiecznej

Międzynarodowe Towarzystwo Studiów nad Filozofią Średniowieczną (Société Internationale pour l'étude de la philosophie médiévale), ukonstytuowane w roku 1958 i skupiające dziś prawie wszystkich w świecie historyków filozofii średniowiecznej, koordynujące na skalę międzynarodową badania mediewistyczne i publikujące informacje na temat tych badań w swoim „Bulletin de la S. J. E. P. M.” zorganizowało w Montrealu czwarty z kolei Międzynarodowy Kongres Filozofii Średniowiecznej. Kongres odbył się w dniach 27 sierpnia — 2 września 1967 r. Tematem ogólnym Kongresu były „Sztuki wyzwolone i filozofia w wiekach średnich”.

Po słowach powitania ze strony Vicerektora Uniwersytetu Montrealu P. Lacoste'a i po otwarciu Kongresu przez Przewodniczącego Kongresu prof. E. Gilsona wykład inauguracyjny pt. „Sztuki wyzwolone w starożytności” wygłosił profesor Sorbony H. J. Marrou (28 sierpnia, godz. 9). Był to zresztą prawie jedyny na Kongresie wykład „jednoosobowy”. Obrady Kongresu toczyły się głównie w formie tak zwanego sympozjum, które polegało na zespołowym referowaniu tematu szczegółowego i wspólnej dyskusji uczestników Kongresu. Forma sympozjum — podkreślmy to — była podstawowym sposobem pracy Kongresu. Po zreferowaniu więc przez prof. Marrou sztuk wyzwolonych w starożytności podjęto na sympozjum I (28 sierpnia, godz. 14) temat „sztuk wyzwolonych u Ojców Kościoła i autorów renesansu karolińskiego”. Pod przewodnictwem R. McKeona temat referowali: M. C. Diaz y Diaz z Uniwersytetu w Salamance, G. Mathon z Wydziału Teologii w Lille, L. Wallach z Marquette University w Milwaukee. Sympozjum II (29 sierpnia, godz. 9) poświęcono „sztukom wyzwolonym i naukom poza światem łacińskim”. Przewodniczył S. H. Nasr, temat prezentowali: M. Fakhry z Georgetown University w Waszyngtonie, A. Hyman z Jeshiva University w New Yorku, E. Moutsopoulos z Uniwersytetu w Tesalonikach w Grecji. Sympozjum III-emu (30 sierpnia, godz. 9) na temat „sztuk wyzwolonych w XI i XII wieku” przewodniczył R. Klibański; zagadnienie referowali: L. Hoedl z Ruhr-Universität w Niemczech, M. T. Gibson z Uniwersytetu w Liverpool, R. O'Donnell z Instytutu Studiów Mediewistycznych w Toronto. Sympozjum IV (31 sierpnia, godz. 9) przewodniczył M. D. Chenu, temat „sztuki wyzwolone na uniwersytecie wieku XII” referowali: Ph. Delhaye z Uniwersytetu w Louvain i Montrealu, P. Kibre z City University w New Yorku, H. Roos z Uniwersytetu w Kopenhadze. Sympozjum V (1 września, godz. 9) poświęcone „sztukom wyzwolonym w XIV i XV wieku”, prowadził M. de Gandillac, temat referowali: J. Murdoch z Harvardu, J. Weisheipl pracujący w Komisji Leonijskiej w New

Haven. Posiedzeniu zamykającemu Kongres (1 września, godz. 14) przewodniczył prof. Gilson; po przemówieniu ministra kultury prowincji Quebec zagadnienie „sztuk wyzwolonych i współczesnego humanizmu” omawiali: J. C. Falardeau, A. Pegis z Instytutu Mediewistycznego w Toronto, L. M. Regis z Uniwersytetu w Montrealu.

Drugą formą pracy Kongresu były posiedzenia „specjalnych komisji roboczych”. Odbyły się cztery takie posiedzenia: 1) prof. J. Legowicz z PAN w Warszawie omówił „prace nad rękopisami łacińskich komentarzy do pism Arystotelesa” (28 sierpnia, godz. 17); 2) prof. G. Verbeke z Uniwersytetu w Louvain referował sprawę publikowania „źródeł myśli średniowiecznej (autorów starożytności i myślicieli średniowiecznych)” (29 sierpnia, godz. 17); 3) prof. M. Th. d’Alverny z Centre Nationale de la Recherche scientifique w Paryżu przedstawiła problemy „edycji tekstów średniowiecznych” (31 sierpnia, godz. 17); 4) prof. J. Madkour z Akademii Arabistyki w Kairze rozważał „związki między arabską i chrześcijańską myślą w wiekach średnich” (1 września, godz. 17).

Na trzecim miejscu należy wymienić tak zwane posiedzenia sekcyjne. Były to wygłaszane w kilku salach jednocześnie dwudziestominutowe komunikaty naukowe, związane z dziejami i problematyką sztuk wyzwolonych. Zgłoszone komunikaty podzielono na sześć sekcji. Komunikatów tych wygłoszono sześćdziesiąt sześć. Posiedzenia odbyły się dwa razy: 29 sierpnia (godz. 13,30—17) i 31 sierpnia (w tych samych godzinach).

Zorganizowano też dwa wykłady specjalne: pierwszy wykład (30 sierpnia, godz. 20) poświęcono ikonografii średniowiecznej (Ph. Verdier, „sztuki wyzwolone w ikonografii późnego średniowiecza i wczesnego renesansu”), drugi wykład (31 sierpnia, godz. 20) dotyczył „tańca religijnego w wiekach średnich” (J. Chailley). Odbyło się poza tym walne posiedzenie Międzynarodowego Towarzystwa Studiów nad Filozofią Średniowieczną (30 sierpnia, godz. 20). Na posiedzeniu wybrano prof. M. de Gandillac z Sorbonny przewodniczącym Towarzystwa.

Swoistym terenem spotkań i kontaktów osobistych, bardzo żywej wymiany poglądów naukowych i dyskusji często dokładniejszych i ciekliwszych niż na sympozjach i posiedzeniach sekcyjnych, były recepcje i bankiety (przyjęcie poprzedzające otwarcie Kongresu, bankiet wydany przez władze Miejskie Montrealu, przyjęcie na McGill University, koktail wydany przez Uniwersytet w Montrealu i bankiet zorganizowany przez Wydział Filozoficzny tego Uniwersytetu). W programie Kongresu przewidziano także zwiedzanie obydwu uniwersytetów w Montrealu i oczywiście Expo 67. W holu Biura Kongresu zorganizowano wystawę książek z zakresu filozofii średniowiecznej. Nad całością spraw organizacyjnych czuwał sekretarz Kongresu prof. A. M.

Landry z Instytutu Mediewistycznego przy Wydziale Filozofii Uniwersytetu w Montrealu.

Wszystkie wygłoszone wykłady i komunikaty naukowe ukażą się drukiem w osobnej książce. Prezentację więc wygłoszonych na Kongresie poglądów i dyskusję z nimi należy odłożyć do czasu ukazania się tej publikacji, która pozwoli bardziej rzeczowo i w pełniejszy sposób poinformować o bieżącym stanie badań nad sztukami wyzwolonymi i filozofią w wiekach średnich. W tej informacji o Kongresie ograniczmy się tylko do podania spostrzeżeń ogólnych.

Mimo wykładów syntetyzujących ujęcia w ramach tematów sformułowanych dość ogólnie, atmosfera Kongresu była specyficznie erudycyjna. Dociekano spraw dość szczegółowych, prezentowano teksty odkrywco naświetlające dzieje sztuk wyzwolonych i filozofii w średniowieczu. Wydawać by się mogło, że z racji tej erudycyjności Kongres był trudny. Wymagał niewątpliwie pracowitego udziału, dawał okazję do przesłедzenia ważniejszych wydarzeń naukowych w średniowieczu, wciągał w spory specjalistyczne. Nie był jednak zbyt trudny, ponieważ na ogół wykłady nie wybiegały poza publikacje autora odczytu i syntetyzowały jego dorobek. Uczestnicy w dużym stopniu znający literaturę mediewistyczną dość swobodnie poruszali się w tej erudycji jednak ogromnej. Wydaje się, że nie był to Kongres odkrywczy, nie zakomunikowano spraw zmieniających poglądy na średniowiecze. Był jednak wielką lekcją zwyczajnej pracy, prezentacją różnych warsztatów naukowych, różnego typu trudności, żmudnie pokonywanych wysiłkiem referatów i dyskusji. I z tej racji Kongres był cenny specjalnie dla młodszych uczonych. Niekiedy odnosiło się wrażenie, że Kongres ma za cel wprowadzić w świat nauki młodych pracowników, których na Kongresie była większość. Wykłady wygłaszali uczeni głównie o międzynarodowej pozycji, rysując przed słuchaczami obraz spraw i perspektyw, które uznali za najcenniejsze. Potem z uwagą słuchali komunikatów wypełniających młodszymi spojrzeniami na problem zarysowane ramy naukowych ujęć, projektujących i programujących dalsze badania.

Należy zauważyć, że poza tą funkcją swoiście dydaktyczną, jako lekcji uprawiania problemów mediewistycznych, Kongres spełniał zadanie podsumowania badań nad sztukami wyzwolonymi i filozofią w średniowieczu, a jednocześnie pokazywał, w którym miejscu pojawiają się nowe tereny odkryć i które problemy należy podjąć, by kontynuować pogłębianie naukowego spojrzenia na średniowiecze. Z tej racji Kongres i może specjalnie w Ameryce, spełnia funkcję czynnika organizującego naukę, warunkującego rozwój studiów. Te ujawnione tereny do naukowego opracowania zostają swoiście zajęte przez zainteresowania obecnych, jak gdyby przydzielone uczonym do

opracowania. Widać tu więc konieczność obecności na międzynarodowych Kongresach aby 1) w dość krótkim czasie obrad Kongresu uzyskać obraz stanu badań z ostatniej chwili i 2) dzięki temu włączyć się w tematykę wyznaczoną zainteresowaniami lecz nową, nie powtarzającą starych ujęć i mijającą zbadane tereny. Obecność na międzynarodowym Kongresie jest poza tym 3) aktem przystąpienia do zaplanowanych badań, wyrażeniem zainteresowania dla rozwoju nauki, w tym wypadku studiów nad średniowieczem. Dla personalnie nastawionych uczonych Zachodu, nie zawsze czytujących informacje o środkach badawczych, nieobecność na Kongresie oznacza nieistnienie danego uczonego czy grupy badaczy, a przynajmniej nie włączanie się w żywe spory i sprawy mediewistyki. Z drugiej strony to niewłączanie się w ogólnosiwiatowy program badań, koordynowany przez Międzynarodowe Towarzystwo Studiów nad Średniowieczem, może powodować niepotrzebne podejmowanie inicjatyw badawczych już gdzie indziej podjętych i może nawet lepiej wykonanych. Nie pozwala też na zgłoszenie we właściwym czasie prac i projektów jakże często naukowo ciekawych.

Kongres zgromadził wielu bardzo wybitnych specjalistów, z którymi spotkanie, przedyskutowanie lub tylko przedstawianie im swoich metod pracy, projektów badawczych, trudności naukowych i osiągnięć, ma wymiar doskonalenia warsztatu naukowego, poszerzenia doświadczeń, pogłębienia wiedzy o średniowieczu. Spośród najbardziej znanych byli obecni: M. T. d'Alverny, M. D. Chenu, M. de Gandillac, L. B. Geiger, E. Gilson, R. Klibansky, P. O. Kristeller, J. Madkour, P. Michaud-Quantin, S. Vanni-Rovighi, F. von Steenberghen. W Kongresie uczestniczyło około czterystu mediewistów z następujących krajów: Anglia, Argentyna, Austria, Belgia, Brazylia, Chile, Cypr, Dania, Egipt, Filipiny, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Japonia, Kanada, Maroko, Mozambik, Niemcy, Peru, Polska, Portugalia, Stany Zjednoczone, Turcja, Włochy. Z Polski na Kongres wyjechali: prof. dr J. Legowicz, ks. prof. dr P. Chojnacki, ks. prof. dr M. A. Krąpiec, doc. dr M. Gogacz, mgr Z. Kałuża, mgr K. Wójcik.

M. Gogacz

*Sprawozdanie z Konferencji Komisji „Wychowania Przedszkolnego”
Katolickiego Międzynarodowego Biura Dziecka — BICE (Commission
„Education préscolaire” du Bureau International Catholique
de l'Enfance)*

Była to X kolejna konferencja, która odbyła się w dniach od 3. do 8 lipca 1967 r. w Szwajcarii — we Flüeli-Ranf k/Sechseln (Hotel „Pax Montana”).